

Til glede og besvær – praksis i høyere utdanning

Analysedirektør Ole-Jacob Skodvin, NOKUT

Bakgrunn for undersøkelsen

- Praksis i høyere utdanning er et aktuelt og viktig tema
- «Det blåser en praksisvind over UH-sektoren»: Flere ønsker at det innføres praksis i alle studietilbud
- Arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene og politiske partier ønsker at alle studenter skal ha tilbud om poenggivende praksis som en del av studiet sitt
- I studiebarometerets spørsmålsbatterier om praksis, uttrykkes middels tilfredshet – men stor spredning i svarene (mange misfornøyde og mange fornøyde)
- For å øke kunnskapsgrunnlaget om studentenes opplevelse av praksis i høyere utdanning har NOKUT gjennomgått alle fritekstsvarene om praksis i studiebarometeret 2016

Hva betyr praksis?

- Rammeplanstyrte utdanninger med praksis
 - Som lærerutdanninger og helse- og sosialfagutdanninger
- Utdanninger (ikke rammeplanstyrte) med praksis som lang tradisjon
 - Som medisin, teologi, politi
- Utdanninger uten lang tradisjon med praksis
 - Som disiplinbaserte fag innen naturvitenskap, humaniora og samfunnsfag

Hva sier KD om praksis?

UH-loven:

- Styret har ansvar for det faglige innholdet i alle studier – herunder det faglige innholdet i praksis (§3-3 (3))

Kvalitetsmeldingen:

- Utdanningene skal sikre kvalitet gjennom nært samarbeid med arbeidslivet studentene skal ut i, samtidig som arbeidslivet som tar imot studenter i praksis, har ansvar for å tilrettelegge praksisperiodene slik at de gir best mulig læring for studentene...
- Det er viktig for kvaliteten på utdanningen og studentenes læring at praksisstudier eller annen arbeidslivserfaring er godt integrert i studieprogrammet (s. 46)

Regjeringens Jeløya-erklæring:

- «legge til rette for at studenter i større grad kan få relevant arbeidspraksis under studiene.» (s.61)

Hva sier NOKUT om praksis?

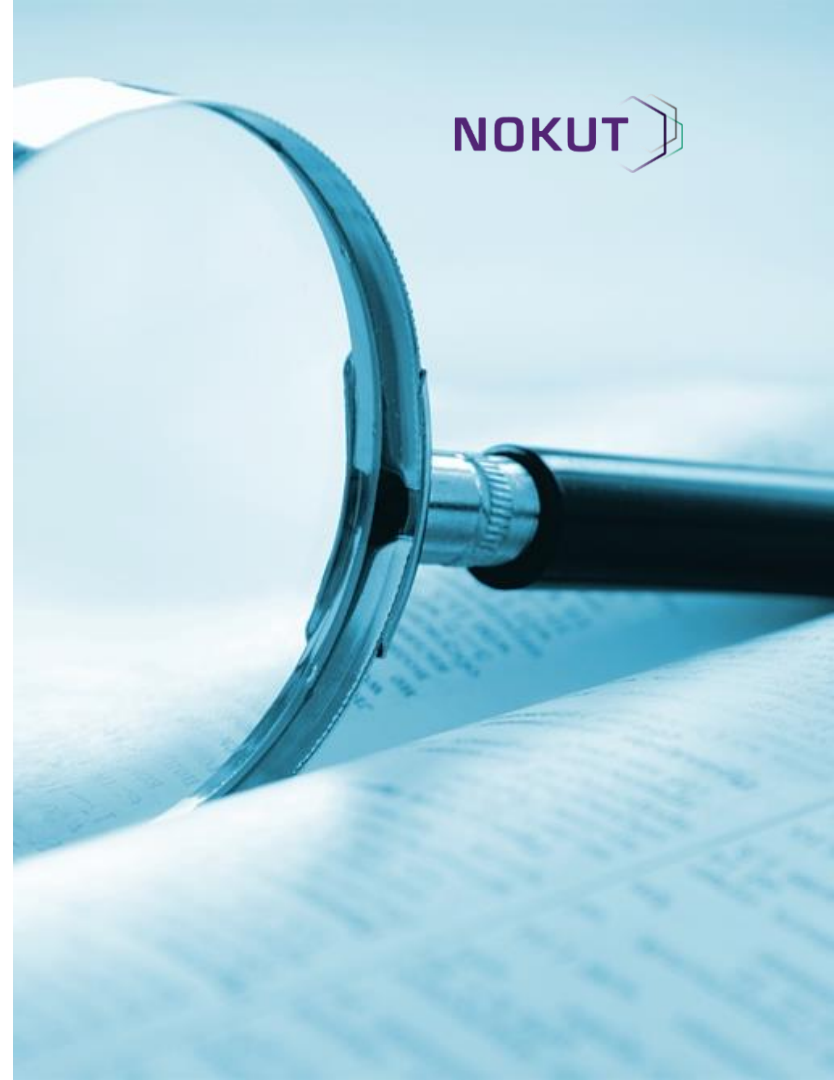
Studietilsynsforskriften (2017):

- §2-2-9: for studietilbud med praksis skal det foreligge praksisavtale mellom institusjon og praksissted
- §2-3: studietilbud med obligatorisk praksis skal fagmiljøet ha relevant og oppdatert kunnskap fra praksisfeltet og at institusjonen må sikre at praksisveilederne har relevant kompetanse og erfaring fra praksisfeltet

Noen dypdykk

- Avtale mellom institusjon og praksissted
- Veileders kompetanse
- Arbeidsbelastning og studiepoeng i praksis
- Integrasjon og sammenheng mellom teori og praksis
- Kommunikasjon student, institusjon og praksissted

Avtale mellom universitet/høyskole og praksissted

- Lærestedet har et ansvar for å skaffe sine studenter praksisplasser
- Men: studenter fra flere ulike typer utdanninger rapporterer at de må finne praksisplass selv
- Dette kan indikere brudd på NOKUTs studietilsynsforskrift (§2-2-9):
«For studietilbud med praksis skal det foreligge praksisavtale mellom institusjon og praksissted»
- Tilsvarende funn framgår også i tidligere forsknings- og utredningsrapporter (f.eks. Grønn 2010)

Veileders kompetanse

- Obligatorisk praksis skal i følge studietilsynsforskriften § 2-3 være veiledet
- Studentenes kommentarer viser at det kan være store forskjeller i hvordan de erfarer veileders kompetanse
- Behovet for kompetente veiledere er stor og kjent (UHR 2017, NOKUTs tilsyn osv.)
- Kommentarene viser at veiledererfaring og -kompetanse har betydning for studentenes læringsutbytte
- Flere studenter etterspør krav om veiledningskompetanse

Arbeidsbelastning og studiepoeng i praksis

- Studenter fra 15 utdanningstyper kommenterer den store arbeidsbelastningen de pålegges i praksis med mange ulike arbeidskrav
- Lite fokus på den reelle arbeidshverdagen og det er et savn at man ikke får prøvd seg på det man ikke har mulighet for å lære på universitet/høyskole
- Lektorstudentene melder om at de må følge undervisningen ved lærestedet parallelt med praksis
- De ikke får studiepoeng for praksis, noe heller ikke de øvrige lærerstudentene får
- Hovedproblemet er at den dobbelte arbeidsbyrden gjør at studentene opplever at de ikke får mulighet til å konsentrere seg om praksis, og at læringsutbyttet fra praksisoppholdet derfor blir lavere enn det kunne vært

Sammenheng og integrasjon mellom teori og praksis

- Klare indikasjoner på manglende sammenheng mellom teori og praksis
- Flere kommenterer at erfaringer fra praksis ikke brukes i undervisningen og at dette er et savn
- Av de som kommenterer teoriopplæringens relevans for praksisutøvelsen er 18 % fornøyd, 10 % er mellomfornøyd og 72 % misfornøyd
- Langt de fleste formulerer seg på en måte som gir grunn til å tro at integrering av teori og praksis er noe studentene selv tar mye initiativ til og ansvar for

Kommunikasjon student, institusjon og praksissted

- Mange studenter uttrykker ønsker om at kommunikasjonen mellom student, institusjon og praksissted burde vært bedre
- Dårlig kommunikasjon påvirker studentenes læring og kvaliteten på praksis
- Det påvirker også praksisstedets forberedelser og forventninger til studentene
- Mange studenter opplever det som deres ansvar å informere praksisstedet om sin egen praksis
- En konsekvens kan være at lærestedet ikke har kontroll på hva studenten lærer

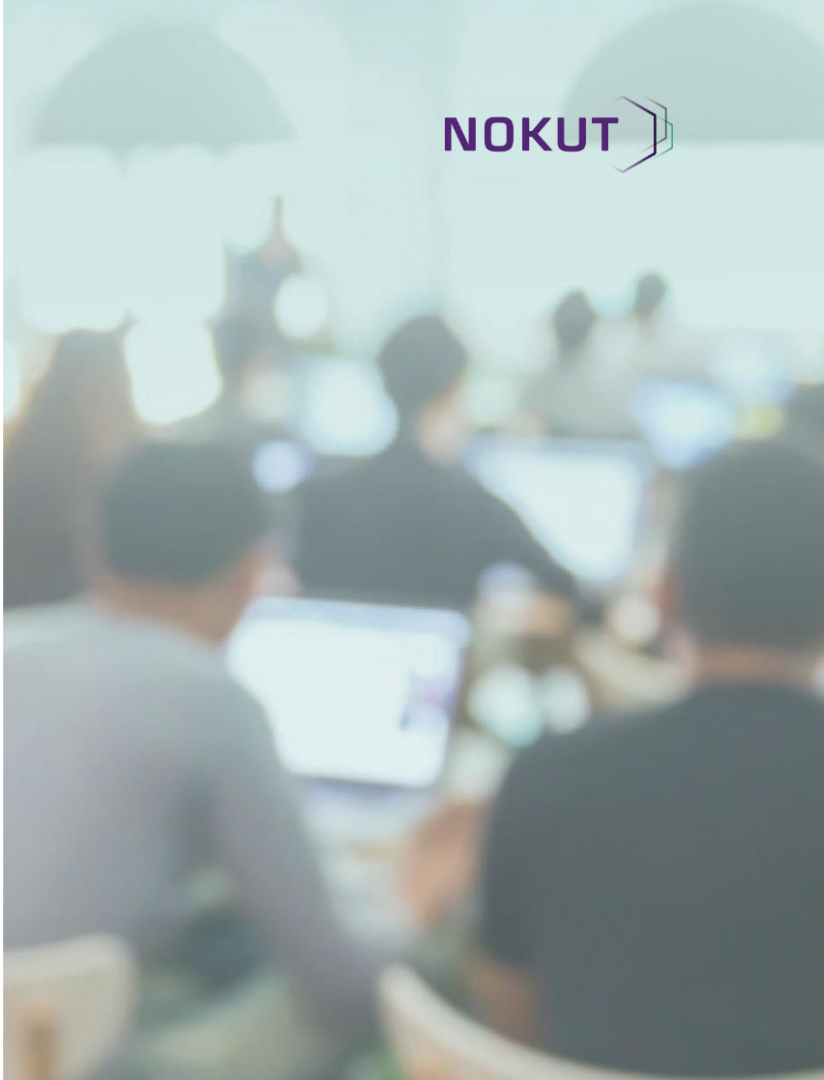
Praksis, et utslag av tilfeldighetens spill?

- Praksis et lotteri? Studentenes praksisopphold avhenger av flaks eller uflaks?
- Én student kan oppleve praksis som «noe av det beste ...», mens for en annen er praksis «noe av det verste og lite arbeidsrelevante...»
- Erfaringsmangfoldet som ligger i beskrivelsene av bredden og ulikhetene i studentenes erfaringer i praksis, berettiger spørsmål om:
 - Kvalitet i praksis og kvalitetskontroll
 - Oppnådd læringsutbytte for studentene

Studentenes tilbakemelding kort oppsummert

- Mangelfull veilederkompetanse
- Svak sammenheng og integrasjon mellom teori og praksis
- Dårlig kommunikasjon mellom student, praksissted og lærested
- Stor arbeidsbelastning
- Lite relevante praksisplasser

Veien videre – hva gjør vi nå?

- **Det må ryddes opp der praksis allerede har lange tradisjoner**
 - Lærestedene selv
 - Interdepartementalt samarbeid?
 - Oppfølging fra NOKUT – benytte flere virkemidler

- **Sende en beskjed til studieprogrammer som tenker på å innføre praksis?**
 - Sammenhengen mellom læringsutbytte og læringsform. Er praksis svaret?
 - Det å innføre praksis er ingen snarvei til relevans...
 - Praksis i høyere utdanning må ikke bli noe man snakker opp, men handler ned!
 - Må være kvalitativt godt integrert i studieprogrammet